

עין משפט
גזר מצוה

1 א מיי פיי מהל' גירושין הל' א סגז עשין נ טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף א וסימן ק סעיף ג:

1 ב מיי פיי מהל' אישות הלכה יג סגז עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף לט וע"ש:

ח ג מיי פ"ח מהל' גירושין הלכה יז סגז עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קל סעיף ד:

תורה אור השלם
1. וְיִצְחָק מִבְּרִיתוֹ וְיִחְזָקְיָה וְיִרְמְיָה לְאִישׁ אֲחֵר׃

2. אֲשֶׁה וְזֶה וְהַלְלָה לֹא יִקְחוּ וְאֲשֶׁה גִרְשָׁהּ מֵאִשְׁתּוֹ לֹא יִקְחוּ כִּי קִדְשָׁהּ הוּא לַאלֹהִים׃

ויקרא כז א

מוסף רש"י

אפילו לא נתגרשה אלא מאישה: וכל המירה לכל אדם (בבבא) כגון שכנס לה גט ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותנת ללך אדם, שלא נתגרשה וז' לגמרי אלא מאישה פסולה (בבבא) פסולה לכהונה. אם מת והמירה לנשוא (שם טז).

פסקי רי"ד

תעשה אותו מעשה ויבטל הגט למפרע: מיט דר' אליעזר דכתבי ואשה גרשה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפטלה מן הכהונה אלאהו גיטא פי' והבא דשרייה לכל אדם חוץ מפלוני מותרת לאחריה ורבנן איסור כהונה שאני שהותרה רבתה בהן מצות יתירות: בעי ר' אבא בקידושין היאך. פי' אם אמר לה התקדשי לך להיאסר לכל אדם חוץ מפלוני: תיבעי לך' אליעזר תיבעי לרבנן תיבעי לך' אליעזר דע"כ לא קאמר ר' אליעזר קרא אלא משום דכתבי קרא אבל התם כי יקח כתיב קנין מעליא בעיא או דלמא ויצאה והיתה: ותיבעי לרבנן ע"כ לא אמרי רבנן הכא אלא דבעינן כריתות וליבא אבל התם קנין כל דהו או דלמא ויצאה והיתה בתר דבעיא הדר פשטה בין לר' אליעזר בין לרבנן ויצאה והיתה: נ"ל דע"כ לא מהני שיור בקידושין בין בחוץ לר' אליעזר בין בע"מ לרבנן אלא כי שיור לעלמא ולדידה לא שייך בגון דאמר לה הרי את מקודשת לי חוץ משמעון או ע"כ שהיה מותרת לשמעון אבל אם שייר לעצמו כגון דר"ל הרי את מקודשת לי ויאסרו עלי כל קרובותיך חוץ מפלונית גם רבי אליעזר מודה דלא הוו קידושין כיון ששייר בקידושין דהא לא יליף לא רבי אליעזר אלא מלאיש אחר והוא ממנו גירשה לגמרי וה"ם הכי גמי קידושין אם לא שייר לעצמו שנאמר

פב:

שרבי אֵלִיעֶזֶר מְתִיר כָּבֵל אֶדָם חוּץ מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ. משמע דאפילו בחיי אותו האיש מתירה לינשא והקשה רבינו שמואל אמאי לא חיישינן דלמא לא תקיים תנאה כדאמר לעיל צמי שאמזו (דף עז.) גבי הרי זה גיטין על מנת שתמני לי מאתים וזו ולאחר לא תנשא

עד שתמנ^א ועוד מציא ראייה רבינו יצחק מבציימח דלקמן (דף פד.) על מנת שלא תיבעלי לאבא ולאבין אין חוששין שמא תיבעל לה^ב הא לאחר חוששין שתיבעל לו^ג ומתוך הדב רבי אלחנן דשאני גבי מאתים וזו דיש לחוש פן תפסיד את אשר לה ולא תוכל לקיים תנאה וכן גבי שלא תיבעלי לאחר חיישינן שמא יבא עליה צאונם אבל הכא על מנת שלא תינשאי ליכא למיחש שישאנה בעל כרחא דנישואין אי אפשר בעל כרחא: **אפילו לא** נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה. וא"ת והא דאסור כהונה שאני דהא אם לא נתגרשה אלא מאישה ולא הותרה לשום אדם פשיטא דאפילו לר"א לא הוי גט כלל בעלמא ואם מת מותרת להסייבם ואע"פ שפסולה לכהונה וי"ל דהכי מיימית דכיון דאפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה א"כ כי אחר חוץ מפלוני הוי גט גמור דאם לא הוי גט כצדא הוא דצלא נתגרשה אלא מאישה אפילו ריח הגט לא הוי ולא היה חסרה הכמוז לכהנים^ד וא"ת לר"א דלא חשיב בעל מנת שיור ולתנא דמתני' דרבנן נמי מודו דלא הוי שיורא אמאי לא תני ציצמות צרישא (דף ג.) ט"ו נשים פטורות לרומיהן ולתשבו דהייהו אשת איש דפטורת לרמה כגון שגירשה זה בעל מנת שלא תינשא לפלוני ונשאא אחיו של פלוני ומת צלא צנים^ה ומעל מנת שלא תנשא גרידא דמותרת צונות או לא תיבעלי גרידא שיכולה להתקדש אין קשה דלא דמי לאחות אשה שאסורה גם צונות ואינה יכולה להתקדש אבל מעל מנת שלא תינשא ושלא תיבעלי קשיא וי"ל דלא תני לה משום דלא דמי לאחות אשה דהתם צשעת נפילה היא לא אחות אשה אבל הכא צשעת נפילה אכתי לא הויה אשת איש^ו עד שתיבעל ליבם ותעבור על תנאו' ואפילו תחשכנה

כאילו היא אשת איש כיון שמתעם אשת דמי לאחות אשה הלכך לא פטרה^ז ומיהו לא יתיישב אלא למאן דנפקא ליה (שם ג.) מאחות אשה ועוד קשה לרבינו יצחק^ח דאחתי משכחת לה^ט אף צררת צרה כגון דקדישה אחד חוץ מראובן ושמעון אחיו וצא ראוון וקדישה חוץ משמעון אחיו דלהכי קידושי דידה למיסרסא אקמא ומת ראובן צלא צנים ולו אשה אחרת ויבם שמעון לרמה ולו אשה אחרת ומת צלא צנים ונפלו לפני לוי דלרמ צרה פטורה מן החליצה ומן הייבום וי"ל כיון שנאסרה על יבם זה לפני קידושי אחיו משום אשת איש לא חשיבא לגבי יבם אשת אח^י אבל אי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בסמוך^{יב} ממשכחת לה שש עשרה לרות ולרמ צרה כגון שקידש ראובן חוץ משמעון ולוי אחיו וצא שמעון וקדישה חוץ מלוי דלהכי קידושי שמעון למיסרסא ארלוזבן ומתו ראובן ושמעון ויבם לוי צרמ אשת שני מתים שאשת שני מתים לא נאסרה ללוי שלא אסרוה עליו ומת לוי ולו אשה אחרת ונפלו לפני יהודה דלרמ^{יג} [צרה] אשת שני מתים פטורה מן החליצה ויבום ומיהו איכא למימר בפלוגתא לא קמיירי דרבנן פליגי דרר"א בקידושין כמו בגירושין כדמסיק ויאשה והיתה ולדידה לא משכחת אשת שני מתים ואפילו ללוי דמיירי בפלוגתא פ"ק דיצמות (דף ט.) לא מייירי אלא בפלוגתא דסבירא ליה לתנא^{יד} כוותיה דעד דלא תנא לוי חייבי לאוין ואע"ג דלר"ע לאו צני חליצה ויבום נינהו כחייבי כריתות אבל למאי דסלקא דעתיה דר' אבא דרבנן מודו^{טו} בקידושין הוי מני למיתני ט"ו וצירושלמי דמכילתין פריך לה וליתני ט"ו נשים לר"א ומשני התם התורה אסרה עליו צרם הכא הוא אסרה עליו פירוש כל ט"ו נשים אסרה מורה ליבם והאיסור צא ממילא על ידי קידושין צלא שום תנאי אבל כאן אסרה על ידי תנאי שלו א"נ י"ל תמן התורה אסרתה ואין לה הימך להתייבם דאין איסור שלה תלוי צשום אדם אלא צמורה שאסרתה עליו אבל צאשת איש האיסור תלוי צמגרגש שאם ירצה יתירנה ליבם קודם שימות אחיו המת שנאשה^{טז} (י:):

אלא אשת שני מתים היכי משכחת לה. הכא^{יז} משמע דאשת שני מתים דאורייתא וקשה מפ"ג דיצמות^{יח} (דף לב:) (י"א ומפ"ק (דף י:): ושם מפורש^{יט}): **בגון שבא ראובן** וקידשה חוץ משמעון ובא שמעון וקידשה סתם. תימא לרבינו יצחק כשצא שמעון וקידשה סתם אמאי לא פקע אישות דראובן מ"ש מהרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני ונישאת לאחר ומת דפקע אישות ראשון ומותרת לזה שנאסרה עליו יח ואין צדרא לחלק משום דהתם הוי שיור מועט ופקע יש לומר דהתם צגירושין כיון שהתחיל לנתקה ע"י שנישאת לאחר מנתקה לגמרי אבל הכא צגא לקדשה ע"י שנתקדשה לאחר לא נתקה: וְיִחְזֹק וְאָמַר דֹּה רָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן. כל הך צעיא מיתוקמא שפיר אף כרענן:

המגרש פרק תשיעי גיטין

הכא שׁייר צגיטא. כיון דאחתי צדהה שלא לינשא לזה נמצא שלא התירה גט זה לכל אדם: **אלא מאישה**. דלמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם וזהו ריח הגט שפוסל צכהונה ומדפוסל לכהונה אלמא גט הוא והכא דשרייה לכל אדם חוץ מזה מותרת לאחרים: **איסור כהונה שאני**. שריצה

צהן הכמוז מלות יתירות: **בקדושין** היאך. התקדשי לי ליאסר לכל אדם חוץ מפלוני מהו: **דכסיני קראי**. כדאמרן לאיש אחר גרושה מאישה: **ויאשה והיסה**. אקיש הויה לניאשה וכיון דצגירושין הוי גט הכא נמי הוו קידושין ונאסרה לכל חוץ מאותו האיש: **צעין כריתות וליכא**. דהא אנדא ציה לגביה דההוא גברא: **הדר פשטא צין לר"א כו'**. לר"א הוו קידושין לרבנן לא הוו קידושין: **אם סמלי לומר איסא לדצי אבא**. אליבא דר"א דהוו קידושין אפילו הכי צא ראוון וקדשה לגבי כולי עלמא חוץ משמעון אחיו וצא שמעון וקדשה חוץ מראובן ומתו שניהם מתייצמת ללוי אחיהם: ואין **אני קורא צה אשם שני מתים**. לאוסרה ללוי מפני זיקת שני יצמין דתנן ציצמות (דף לא): שלשה אחין ומת אחד מהם ועשה השני מאמר ציצמותו ומת חוללת ולא מתייצמת שנאמר^א ומת אחד מהם יצמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יצמין כגון וזו שעדיין לא יצמה מוזיקת יצומי המת הראשון דאין יצמה יוצאה מוזיקתה אלא צציאה ונתוספה עליה זיקה מחמת מאמריו של שני. והכא אשמועינן אציי אפילו צהאשם לדצי אבא צקדושין כאלו הוו קידושין לגבי עלמא ונמלאו שניהם קידושין אין אני קורא צה אשת שני מתים מאי טעמא קדושי דראובן אהנו אצל קדושי שמעון לא י"מהני מידי דכיון דלמר חוץ מראובן לא אסרה על שום אדם המותר שהרי אסורה ועומדת היא על הכל חוץ מראובן: **ואלא אשם שני מתים היכי משכחת לה**. צהאי עניינא דצי אבא כגון צא ראוון כו': מאי

ואל דאחתי משכחת לה^א אף צררת צרה כגון דקדישה אחד חוץ מראובן ושמעון אחיו וצא ראוון וקדישה חוץ משמעון אחיו דלהכי קידושי דידה למיסרסא אקמא ומת ראובן צלא צנים ולו אשה אחרת ומת צלא צנים ונפלו לפני לוי דלרמ צרה פטורה מן החליצה ומן הייבום וי"ל כיון שנאסרה על יבם זה לפני קידושי אחיו משום אשת איש לא חשיבא לגבי יבם אשת אח^ב אבל אי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בסמוך^ג ממשכחת לה שש עשרה לרות ולרמ צרה כגון שקידש ראובן חוץ משמעון ולוי אחיו וצא שמעון וקדישה חוץ מלוי דלהכי קידושי שמעון למיסרסא ארלוזבן ומתו ראובן ושמעון ויבם לוי צרמ אשת שני מתים שאשת שני מתים לא נאסרה ללוי שלא אסרוה עליו ומת לוי ולו אשה אחרת ונפלו לפני יהודה דלרמ^ד [צרה] אשת שני מתים פטורה מן החליצה ויבום ומיהו איכא למימר בפלוגתא לא קמיירי דרבנן פליגי דרר"א בקידושין כמו בגירושין כדמסיק ויאשה והיתה ולדידה לא משכחת אשת שני מתים ואפילו ללוי דמיירי בפלוגתא פ"ק דיצמות (דף ט.) לא מייירי אלא בפלוגתא דסבירא ליה לתנא^ה כוותיה דעד דלא תנא לוי חייבי לאוין ואע"ג דלר"ע לאו צני חליצה ויבום נינהו כחייבי כריתות אבל למאי דסלקא דעתיה דר' אבא דרבנן מודו^ו בקידושין הוי מני למיתני ט"ו וצירושלמי דמכילתין פריך לה וליתני ט"ו נשים לר"א ומשני התם התורה אסרה עליו צרם הכא הוא אסרה עליו פירוש כל ט"ו נשים אסרה מורה ליבם והאיסור צא ממילא על ידי קידושין צלא שום תנאי אבל כאן אסרה על ידי תנאי שלו א"נ י"ל תמן התורה אסרתה ואין לה הימך להתייבם דאין איסור שלה תלוי צשום אדם אלא צמורה שאסרתה עליו אבל צאשת איש האיסור תלוי צמגרגש שאם ירצה יתירנה ליבם קודם שימות אחיו המת שנאשה^ז (י:):

אלא אשת שני מתים היכי משכחת לה. הכא^ח משמע דאשת שני מתים דאורייתא וקשה מפ"ג דיצמות^ט (דף לב:) (י"א ומפ"ק (דף י:): ושם מפורש^י): **בגון שבא ראובן** וקידשה חוץ משמעון ובא שמעון וקידשה סתם. תימא לרבינו יצחק כשצא שמעון וקידשה סתם אמאי לא פקע אישות דראובן מ"ש מהרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני ונישאת לאחר ומת דפקע אישות ראשון ומותרת לזה שנאסרה עליו יח ואין צדרא לחלק משום דהתם הוי שיור מועט ופקע יש לומר דהתם צגירושין כיון שהתחיל לנתקה ע"י שנישאת לאחר מנתקה לגמרי אבל הכא צגא לקדשה ע"י שנתקדשה לאחר לא נתקה: וְיִחְזֹק וְאָמַר דֹּה רָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן. כל הך צעיא מיתוקמא שפיר אף כרענן:

10. [ד]לאחר שנשאה המת יכול המגרש לחזור ולגרשה ולהתירה ליבם מוס' הלא"ש. 10. [מ]דקאמרן אלא אשת ב' מתים היכי

משכחת לה. מוס' יצמות לא ע"צ ד"ס מדרגנן. 11. [שם] משמע דאשת ב' מתים בשום מקום לא הויא אלא מדרבנן. מוס' יצמות שם.

12. [ד]כיון שנשאה זה שהותרה לו נותרת לו כל האישות ופקע אישות של ראשון לגמרי מוס' לקמן פג ע"א ד"ה אלימא.

מסורת הש"ס

13. [לקמן פג:]. 14. צבצב"א הגירסא, אחד. 15. [נטעות הדפוס וכן צילקוט פרשת אמור ופי' תנא לימא]. 16. [גבי רש"ל ורבנן אמרי וכו' פי' הרבנן שהיו בימי רבי ינאי אבל המהרש"א צמוס' דלקמן פג ע"צ ד"ה רבא וכו' כמד לקיים הגירסא שלפנינו ורבי יוחנן אמר וכו' ע"ש וע' בגירסת הילקוט צפי אמור וצפי' תנא לימא אבוי אמר טעמא דר"א מהבא ראשה גירושא וכו').

17. יצמות נב. 18. [נקדושין ה. וש"נ]. 19. צבצ"י ובראשונים לימא תיבת צעין, 20. [לעיל מג:]. 21. [דברים כה, י] צבפרס' מוטק, 22. [י] טוסף ע"פ המהרש"א ונראה שצ"ל צמא מלר דצב, 23. [י] נוע"ע תוספות יצמות י. ד"ה לעולם, 24. [י] צבפרס' הגירסא: וקשה מפ"ק דיצמות ושם מפורש, המהר"ל מניה שצ"ל וקשה מפ"ג דיצמות ולפנינו הוא מ"ס שהביאו את צ' מ"ס הגרסות וצ"ל כצש"ל, 25. [צדק לא: ד"ה מדרבנן יצדק י' וד"ה לעולם],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שריא מתיר וכו' ותידין הרי"ר אליהן. עי' קידושין דף ס ע"צ מד"ה אבא:

הגהות הב"ח

16. גמ' ורמנן האזי שם לכל איש ואיש ורבנן אמרי טעמא דר"א מהבא אשה לצ"ל וצ"ב ע"ל צדק פג צמוס' צדי"ה רבא:

מוסף תוספות

א. וכי יצמא שאני התם דההוא תנאי מחוסר מעשה אכתי. מוס' הלא"ש. 1. מוס' הלא"ש. 2. [ורבנן סביר דאע"ג דלא הוי גט כלל אסרה הדחוב לכוון משום ריח הגט (ריב"ז קצקש). 3. דפטורה ופטורת צרתה. מוס' הלא"ש. 4. כי התירה לכל אלא שהטיל בה תנאי שאם תבעל לפלוני לא תהו גט, הלכך כל כמה דלא נבעלה ליבם איך שם אשת איש עליה. מוס' הלא"ש. 1. דאז פקעי גירושין ראשון והוי כאשת אב. מוס' הלא"ש. 2. צרתה. מוס' שם. 3. דאם איתא לדרבי אבא דרממי [בסמוך] קידושין לגירושין. מוס' הלא"ש. 4. [ד]צרת אשת איש פטורת צרתה. מוס' הלא"ש. 5. ונפלה היא וצרתה לפני שמעון. מוס' הלא"ש. 6. דלא קרינא לגביה אשת המת, ולא חשיב עורה במקום מצוה. מוס' יצמות שם. 7. [ד]קאמרן ואלא אשת ב' מתים היכי משכחת לה משמע דהוי דאורייתא. מוס' יצמות לא ע"כ מדרגנן. 8. דתינתין ויריש [בבבא] מוס' יצמות שם. 9. לרבי אליעזר מוס' יצמות שם, ומוס' הלא"ש.